vergelijking van die INLEIDING met de Litteratuuropgave voor de „Inleiding", blijkt, dat hij zich ijverig heeft bezig gehouden met de methodologie. O.m. noemt hij, als daartoe door hem bestudeerd, ook BERNHEIM'S „Lehrbuch der historischen Methode". Doch ook noemt hij daar als zoodanig: DR. A. KUYPER'S ENCYCLOPAEDIE.

En nu wordt de bruikbaarheid van zijn boek voor ons zeker niet weinig daardoor verhoogd, dat het een kerkgeschiedenis wil zijn, bewerkt naar de methodiek, die ook voor dit vak der Theologie in de Encyclopaedie der ten onrecht herleefde gereformeerde Theologie is aangegeven.

Dit komt dan ook al terstond uit in de definitie op p. 2: „kerkgeschiedenis is de beschrijving van de ontwikkeling der zichtbare verschijning van het lichaam van Christus op aarde in haar institutairen vorm," en verder waar LANDWEHR dan wijst op het verschil tusschen „geschiedenis der Kerk" en „geschiedenis van het Christendom". Maar ook komt dit uit in wat hij op p. 3 speciaal schrijft over: METHODE. Bedenk ik nu, dat ten onrecht, naar ik wel eens vernam, ook thans nog, gelijk voor dertig jaar, KURTZ' KIRCHENGESCHICHTE, in twee deelen, hèt handboek, en diens Overzicht — „de kleine KURTZ" — hèt repetitorium is, waaruit door de Theologanten „Algemeene Kerkgeschiedenis" wordt gestudeerd, — dan zou ik aan genoemde heeren in overweging willen geven, toch óók deze kerkgeschiedenis van LANDWEHR een plaats onder hun studieboeken te geven.

Ik schrijf dit laatste met 'n zekeren schroom.

Niet omdat ik wankel in mijn overtuiging omtrent de bruikbaarheid van LANDWEHR's Algemeene Kerkgeschiedenis voor gereformeerde Theologanten, maar omdat ik als akademisch docent er de maxime op na houd, van mij niet te bemoeien met anderer methodus docendi.

Wijl, zooals ik boven schreef, deel III en IV, welke de „Reformatie" en „de Kerk van den tegenwoordigen tijd" zullen beschrijven, nog niet verschenen zijn, kan ik daaromtrent slechts het vrij sterke vermoeden uitspreken, dat de calvinistische idee daarbij beter tot haar recht zal komen dan bijv. bij KURTZ.

Van harte wensch ik, dat de geachte schrijver bij àl zijn ambtelijk werk den tijd moge vinden om zijn handboek te voltooien.

Dan zullen niet alleen onze studenten er minstens een niet onbruikbaar repetitorium, maar ook onderwijzers en anderen, die de algemeene kerkgeschiedenis naar gereformeerde beginselen willen beoefenen, er een bruikbare handboek aan hebben.

'n Kleine opmerking tenslotte houde DS. LANDWEHR mij nog ten goede.

Op p. 8 van zijn 1e deel, waar hij het over de historiographie heeft — tot mijn verwondering ook vind ik het werk van wijlen Prof. TER HAAR over dit hulpvak door LANDWEHR in zijn literatuur-opgave niet vermeld — schrijft hij: „Van gereformeerde zijde is aan de beoefening der kerkgeschiedenis nog niet veel gedaan". Daar laat hij dan op volgen: „Over het reformatorische tijdperk, voornamelijk in ons land, is veel licht ontstoken door A. KUYPER en F. L. RUTGERS".

Met dat laatste ben ik het goed eens. Maar wat het eerste betreft, kan ik met den geachten schrijver niet mee gaan. Ik denk toch aan al die dissertaties op kerkhistorisch gebied, waarmee aan de Vrije Universiteit den titel van doctor theologiae is verkregen, en dan komt het mij voor, dat het juister ware geweest, indien LANDWEHR had geschreven: „Van gereformeerde zijde is aan de beoefening der kerkgeschiedenis nog al veel gedaan".

G.

Vereenigingsleven.

WAT DE ZENDING DOET.

III.

Op ons vorig overzicht moeten we even terugkomen, omdat, toen dat overzicht reeds ter perse was, ons bereikte een rondschrijven betreffende de zending der Broedergemeente in Suriname, dat om de strekking, welke het heeft, hier niet geheel onvermeld mag blijven, maar dat bovendien cijfers bevat, welke voor onze overzichten van beteekenis zijn.

Evenals alle andere zendingsgenootschappen — zoo heet het — heeft ook de zendingsarbeid der Evangelische Broedergemeente in Suriname telkens te kampen met groote geldelijke bezwaren, die reeds in 1909 zóó nijpend waren, dat de Algemeene Synode te Herrnhut er, door den nood gedwongen, toe moest overgaan, de geldelijke ondersteuning, die zij jaarlijks aan de aan haar zendingswerk verbonden scholen in Suriname gaf, in te trekken. De gouvernementstoelage bedroeg in 1910 bijna *f* 70.000, de uitgaven stegen in dat jaar tot ruim *f* 83.000, alzoo moest op de scholen alleen worden bijgepast ruim 13.000 gld.

Met onderschatte intusschen niet hetgeen de Duitsche Broedergemeente dan tòch nog ten koste legt aan de Zending in Suriname, de eenige protestantsche in die Nederlandsche kolonie. De broedergemeente had in 1910 voor hare „zendingsprovincie" Suriname niet minder uit te geven dan ruim *f* 202.000, waarop zij ruim *f* 46.000 tekort kwam, terwijl Nederland zelf voor die protestantsche zending in hare meervermelde kolonie slechts . . . . . ± *f* 7000 aanbracht!*)

Gelukkig kon de sedert 1829 te 's-Gravenhage gevestigde *Maatschappij ter bevordering van het godsdienstig onderwijs onder de inlandsche bevolking in de kolonie Suriname* — met behulp ten deele van een klein haar nog overgebleven kapitaaltje — in elk der jaren 1910 en 1911 nog met *f* 6000 bijspringen, en kan zij op die wijze óók nog in 1912 eenigermate te hulp komen; maar nu hierdoor het bedoelde kapitaaltje eerlang zal zijn verdwenen, staat men voor de pijnlijke vraag: hoe zal het mogelijk zijn, de 31 scholen der Broedergemeente in Suriname, met ruim 3200 leerlingen en + 116 onderwijzers, in stand te blijven houden?

Men zie hier de statistiek van die 31 scholen:

Aantal Scholen				
7	Paramaribo.	Comeniusschool I	572	leerlingen.
		» II	130	»
		Zinzendorfschool	492	»
		Bewaarschool	240	»
		Rust en vrede	223	»
		Wanica	276	»
		Combé	112	»
14		Districten	884	»
8		Boschlandscholen	218	»
2		Britsch-Indiërs	65	»
31		Samen	3212	leerlingen.

De Zending der Ev. Broedergemeente in Suriname telde einde 1910:

In Paramaribo	13186 p.,	w.o. 4321	avondm gangers.	
» de Districten	11899 »	» 2802	»	
» het Boschland	2490 »	» 203	»	
Britsch Indiërs	150 »	» 32	»	
Javanen	17 »	» —	»	
Samen	27742 p.,	w.o. 7358	avondm.gangers	

*) We verwijzen naar de cijfers, voorkomende in de noot onder ons vorig artikel.

Na nog even onder de aandacht gebracht te hebben, dat de heer Hasting penningmeester is van de zending der Broedergemeente te Zeist, stappen we van deze zending, af om in zooverre nog even op het vorig overzicht terug te komen, dat in aansluiting daaraan melding gemaakt wordt van de te Rotterdam gevestigde *Vereeniging tot uitrusting van zendelingen van N. Z.-G.*, welker doel is, aan de uitgaande zendelingen en hun vrouwen, zoo noodig, een eenvoudigen en aan het doel beantwoordenden uitzet te geven. De vereeniging heeft een Haagsche afdeeling, die een derde van haar vaste inkomsten bestemt voor de uitzetten van de dienaren des Woords op de Sangi- en Talaner-eilanden en twee derden afdraagt aan de Rotterdamsche vereeniging.

Verdient het N. Z.-G., en naast haar de Broedergemeente, een plaats der eere te midden der zendingscorporaties, die in onze koloniën werken, niet minder is dit het geval met de *Rheinische Missions-Gesellschaft* of het Rijnsch Zendingsgenootschap, de in 1799 opgerichte zendingscorporatie, welke in onze koloniën zoo omvangrijken arbeid verricht. De R. M.-G. heeft haar zetel te Barmen en wordt geleid door de algemeene vergadering, die in 1908 uit 86 leden bestond: 38 gekozen door de hulpvereenigingen naar verhouding harer bijdragen, 17 stemgerechtigde leden van het hoofdbestuur, gekozen door de algemeene vergadering, 31 „Vertrauensmänner", op voorstel van het hoofdbestuur door de algemeene vergadering gekozen.

De Rijnsche Zending werkt in onze koloniën op Borneo, op Sumatra: het Zuiden, Silindoeng, de Steppe, Toba, Oelocan, Samosir, Si Baloengoen en Pak-pak, op Nias en op Mentawei en Enggano. Zij heeft daar in totaal 112 Europeesche zendelingen, 70 posten met 530 filialen, 68 inlandsche helpers voor evangelisatie, 117.929 gemeenteleden, 33.434 schoolgaande kinderen en voor deze 795 onderwijzers, uit al welke cijfers voldoende valt op te maken, dat we hier te doen hebben met een zendingsarbeid van groote beteekenis. Het hoofdterrein harer werkzaamheid is Sumatra, waar, om maar één cijfer te noemen, 42 posten zijn, tegen 10 op Borneo, 16 op Nias en 2 op Mentawei en Enggano.

We stippen nog aan, dat de R. Z. G. een ziekenhuis heeft te Pea-Radja, een melaatschenasyl te Huta-Salem, kweekscholen op Borneo te Bandjermassin met 22 leerlingen, op Sumatra te Si Poholon met 106 leerlingen en te Naroemonda met 59 leerlingen, op Nias te Ombolata met 37 leerlingen en een ambachtsschool te Lagoeboti met 42 leerlingen.

Dat deze ijverig werkende zending heel wat kost per jaar, volgt zonder meer reeds uit de vermelde cijfers. We vinden het bedrag der voor Nederlandsch Indië in 1910 gemaakte kosten intusschen zeer verschillend opgegeven, maar meenen te mogen aannemen, dat de rond *f* 270.000 vermeldende opgave het meest juist is. Hierin stemmen de opgaven overeen, dat uit Nederland niet meer kwam dan . . . *f* 16.600,59.

De kosten van de Zending op Borneo heeft op zich genomen de te Amsterdam in 1884 opgerichte (althans toen Koninklijk goedgekeurde) *Vereeniging tot bevordering der belangen van het Rijnsche Zendingsgenootschap te Barmen*, die echter niet voldoende kan bijeenbrengen om te voldoen aan wat ze op zich heeft genomen. In 1910 kon afgedragen worden voor Borneo *f* 16.100, voor andere doeleinden *f* 2171.17, samen *f* 18.271,17.

Naast deze hulpvereeniging staat nog een andere, meer zelfstandige, n.l. de te Nijverdal in 1890 opgerichte *Zendingsvereeniging: Onze hulpe is in den Naam des Heeren, die hemel en aarde gemaakt heeft.* Ze gaat uit van de Nijverdalsche Zendingsgemeente, wier voorganger haar voorzitter is. Jaarlijks houdt ze een plaatselijk Zendingsfeest en geeft een tweemaandelijksch Zendingsblaadje en een Zendingskalender uit. Zij had, in verbinding met de R. M. G., tot 1910 een eigen Zendeling, die echter in dat jaar overleed; nu zorgt ze, helpt ze althans zorgen, voor zijn nagelaten betrekkingen.

Officieele Berichten.

De kerkeraad der Geref. Kerk te Stad a/h Haringvliet heeft besloten, aan collectanten geen aanbeveling te verstrekken dan nadat zij zich minstens drie weken te voren tot den kerkeraad hebben gewend.

De kerkeraad voornoemd:
G. W. H. ESSELINK, *praeses.*
I. VAN BIERT, *scriba.*

Stad a/h Haringvliet, 28 Febr. 1912.

Verslag van de vergadering der classis Woerden op 1 Febr. 1912.

Na de gewone opening blijkt, dat alle kerken wettig zijn vertegenwoordigd en nemen in het moderamen zitting de DD. Warmenhoven, praeses; Gunst, scriba; v. d. Heyden, assessor.

De voorzitter verwelkomt Ds. Gispen, voor het eerst ter vergadering, die met een enkel woord daarvoor dankt.

De acta der vorige vergadering worden gelezen en met een kleine wijziging goedgekeurd.

De classis regelt eenige financieele zaken met Zevenhoven en Ter Aar.

Bij de rondvraag art. 41 K.O. deelt Ter Aar mee, dat door de kerken der classis *f* 700 is gegeven voor de nieuwe kerk. Bodegraven zullen zij nog bezoeken. De broeders danken recht hartelijk voor de milde gaven, en deelen mee, dat zij nu geen circulaire aan de kerken buiten de classis zullen zenden.

Een aanvrage van Leimuiden om ook in de kerken der classis voor een nieuw kerkgebouw te mogen collecteeren, wordt voorloopig terug genomen.

Bodegraven vraagt of de kerken der classis zich houden aan de besluiten der Gen. Syn. inzake het collecteeren voor de Theol. School en V. U. Na breede discussie besluit de classis een commissie te benoemen, om te onderzoeken hoe de bepaling der Gen. Syn. omtrent het collecteeren voor de Theol. School en V. U. moet worden opgevat en hoe daarover rapport uit te brengen. De DD. Verrij en Gunst en oud. Bol zullen deze commissie uitmaken.

Alfen verzoekt en verkrijgt advies omtrent toepassing van de 2e trap der censure.

O. Wetering vraagt, dat de begrooting na vaststelling in de acta wordt opgenomen.

Noorden vraagt 1e of bevestiging van herkozen kerkeraadsleden moet plaats hebben. Geantwoord wordt, dat de classis eenigen tijd geleden het wenschelijke daarvan heeft uitgesproken;

2e hoe de woorden „of gij in uw hart gevoelt" in het formulier ter bevestiging van oud. en diakenen moeten worden verstaan. Antwoord: of gij ook beseft, overtuigd zijt".

Verslag der zendingsdeputaten bij monde van Ds. Brouwer, waaruit o.a. blijkt dat terugkeer naar het vaderland voor Ds. Netelenbos met het oog op zijn gezondheid wenschelijk is, en dat aan Z.E.W. voorloopig voor een jaar verlof verleend werd. Pogingen worden aangewend, dat Ds. Merkelijn zoolang zijn werk zal waarnemen.

De classis besluit aan te dringen, dat de samenwerkende classes een repatrieeringsfonds creëeren en dat iedere kerk jaarlijks een financieel overzicht krijgt.

De vacaturebeurten worden aldus geregeld: Nieuwkoop, Maart Ds. Verry, April Ds. Warmenhoven, Mei Ds. Gispen; Noorden, Maart Ds. Gunst, April Ds. v. d. Heijden, Mei Ds. Brouwer; Bodegraven, Maart Ds. van Dijk, April Ds. Elzenga, Mei Ds. Fleurke.

Roepende kerk voor de volgende maal is Nieuwkoop.

Alfen zal de rekening van den quaestor nazien, en Waarder die van den quaestor der zending.

De praeses sluit met dankzegging.

Op last der classis,
F. A. v. D. HEYDEN GZN.

Kort verslag van de vergadering der Geref. kerken in de classis 's Bosch, gehouden Woensdag 24 Januari 1912 te 's-Hertogenbosch.

1. Na 't zingen van den Morgenzang: 4, en 't lezen van Psalm 46, wordt de vergadering met gebed geopend.

2. Alle kerken zijn wettig vertegenwoordigd. Alleen Heusden is met kennisgeving afwezig.

3. Het moderamen wordt aldus saamgesteld: Ds. G. v. d. Zanden praeses, Ds. H. L. Both scriba, Ds. J. de Vries assessor.

4. Ds. v. d. Zanden leest de notulen der vorige vergadering, welke met een kleine aanmerking werden gearresteerd.

5. Ingekomen is een bezwaarschrift uit Genderen, dat beantwoord worden zal.

6. Ds. Brummelkamp spreekt de blijdschap der vergadering uit over 't feit dat Dr. Hoekstra vrijmoedigheid kon vinden, voor 't beroep naar Leiden te bedanken. Ds. de Vries spreekt namens de vergadering Ds. Brummelkamp toe en hoopt, dat we ook hem, waar hij beroepen is naar Sleen, mogen behouden.

7. De classicale correspondent der Theol. School, broeder Verhagen uit 's-Bosch, brengt verslag uit van wat in de classis voor de School gedaan wordt. Dit is nog veel te weinig. Vooral het belang van de spoedige benoeming van een 5e hoogleeraar, waarvoor de gelden eerst aanwezig moeten zijn, wordt den kerken onder 't oog gebracht.

8. Bij de rondvraag naar art. 41 K.O. vragen en verkrijgen de kerken van Eindhoven, Sprang, Venlo, Vrijhoeve-Cappel en Helenaveen advies. In Maastricht dient een ouderling van Venlo gekozen te worden. In Helenaveen is de plaatsruimte voor de samenkomsten der gemeente te klein geworden.

De aandacht der Deputaten voor den Evangelisatiearbeid zal op Helenaveen gevestigd worden. Helenaveen zal voortaan 6 beurten krijgen uit de kas voor hulpbehoevende kerken.

9. De classicale quaestor, br. H. Both, brengt verslag uit. Er is een nadeelig saldo van *f* 6.83.

Eenige mededeelingen van den Evangelisatiearbeid worden gedaan. In Eindhoven is de nieuwe kerk in gebruik genomen. In Heerlen en Maastricht gaat de arbeid vooruit. Voor Helmond wordt ook getracht een Dienaar des Woords te krijgen.

11. De vacature-beurten worden geregeld.

Helmond zal gediend worden door Genderen en 's Hertogenbosch.

Helenaveen door Vrijhoeve—Cappelle.

12. Venlo zal voortaan 2 pCt. in de classicale kosten bijdragen; en het quantum van Heusden zal met 2 pCt. verminderd worden.

13. Na dankgebed door Ds. Brummelkamp wordt de vergadering gesloten.

Namens de classis
H. L. BOTH, *h. t. scriba.*

Kort verslag van de verg. der classis Alkmaar, gehouden 14 Febr. 1912, te den Helder.

Na opening door den voorzitter, wordt gezongen Ps. 65 : 2, gelezen Ps. 119 : 57—64, en gaat de praeses voor in gebed.

De gelezen notulen worden geapprobeerd.

Alle kerken zijn wettig vertegenwoordigd; 4 brengen een instructie ter tafel.

De instructie van Br. op L. inzake evangelisatie in Noord N.-H. lokt een breede bespreking uit; besloten wordt, deze zaak in de verschillende kerkeraden ernstig ter sprake te brengen, om zoo mogelijk op de e.v. verg. een definitief besluit te kunnen nemen.

De instructie Schermerhorn, een aanvraag om dubbel vacaturebeurten te mogen genieten, wordt ter beslissing aangehouden tot de e.v. verg., terwijl dan tevens een besluit zal vallen over dezelfde zaak met betrekking tot Kolhorn en den Polder.

Instructie Alkmaar, om ook Egmond aan Zee vacaturebeurten te verleenen, wordt toegestaan.

Instructie den Helder, aangaande de institueering der kerk en het instellen der ambten op het eiland Wieringen. Gehoord het door de depp. van den kerkeraad uitgebrachte rapport, wordt met algemeene stemmen besloten daartoe over te gaan, en de uitvoering op te dragen aan de kerk van den Helder.

Storting der classicale bijdragen en inning der collecten.

Ds. Mulder rapporteert over de zending en verzoekt om in elke gemeente de zaak der finantiën vast te regelen, ter vergemakkelijking van het overzicht.

Naar aanleiding van een vraag van Alkmaar met betrekking tot Schagerbrug, wordt besloten, aan Prof. Noordtzij advies te vragen, en Alkmaar het antwoord daarop te doen weten.

Hugowaard doet mededeeling van een aldaar op te richten Christelijke school.

De Polder zal met den consulent in overleg treden tot betere tuchtoefening.

Den Helder vraagt toestemming, de 22 trap der censuur toe te mogen toepassen op een 4-tal leden der kerk; geadviseerd wordt daartoe over te gaan.

Oosterend doet mededeeling omtrent de financieele scheiding tusschen Kerk en Zondagschool.

De vacaturebeurten worden geregeld: Pancras, Ds. Dagevos, Hugowaard, Ds. Stadig, Schermerhorn, Ds. Mulder, Alkmaar, Ds. van der Beek, de Polder, Ds. de Walle, Kolhorn en Egmond aan Zee, Ds. v. d. Bosch, Krabbendam als Helder.

Sluiting der vergadering met dankgebed, door Ds. v. d. Beek.

Op last der classis,
K. v. D. BEEK.

Buitenland.

Engeland. De „Continuation Committee" der Edinburgher. Een nieuw Zendingstijdschrift.

De groote zendingsconferentie die te Edinburgh gehouden werd, werkt krachtig na. Wel is men critiek op sommige daar verhandelde zaken gaan uitoefenen, maar het blijkt toch dat de zaak der zending door deze conferentie krachtig werd bevorderd. In de eerste plaats komt dit aan den dag door het vormen van een internationaal comité, dat „Continuation committee" genoemd is, waarin de voornaamste zendingsvereenigingen van de Oude en de Nieuwe wereld vertegenwoordigd zijn. Dit comité, uit 30 leden bestaande, vergaderde verleden zomer bijna geheel voltallig op het slot Auckland van den Engelschen bisschop van Durham, en deed toen de eerste schrede tot uitvoering van de Edinburgher besluiten door de instelling van elf sub-comites.

De tweede vrucht van de conferentie is de uitgave van een internationaal tijdschrift, dat als orgaan van het „Continuation Committee" een vereenigingsband vormen wil tusschen alle Protestantsche missies in de geheele wereld. In het begin van dit jaar verscheen het eerste nummer van *The International Review of Missions*, driemaandelijksch tijdschrift, uitgegeven volgens opdracht van het „Continuation Committee" door Ds. J. M. Oldham, Edinburgh, Princesstreet 100.

Volgens het program van den redacteur zullen in dit tijdschrift de mannen die het meest van de zending op de hoogte zijn, aan het woord komen, om volgens een vast plan het geheele strijdleger van de „Evangelican Mission" te doen optrekken. Er zullen daarin artikelen verschijnen over: Evangelisatie der wereld, Zendingskerken, Zendingsscholen, de zendingsboodschap tegenover de niet Christelijke religiën, het zendingsleven in de moederkerken, enz. De redactie stelt zich daarbij op den grondslag der Apostolische geloofsbelijdenis als de gemeenschappelijke basis van alle zendingskerken; zij wil echter ook afwijkende meeningen aan het woord laten komen. Het komt ons voor, dat deze grondslag te breed genomen is; immers ook de Roomsche en de Grieksche kerken staan op den grondslag der 12 artikelen en toch bedoelde de Edinburghsche conferentie geen saamwerking met Roomschen en Grieksch-orthodoxen in zake de zending.

Toch zal datgene wat mede de uitgave van het driemaandelijksch tijdschrift bedoelt, de bevordering van grondige bestudeering der zendingsgeschiedenis, om alzoo bouwsteenen te leveren voor zendingswetenschap, wel bereikt worden, evenals de zendelingen die reeds op het zendingsveld arbeiden, daaruit voorlichting ontvangen bij de oplossing van dikwijls zoo moeilijke zendingsvraagstukken.

Het eerste nummer van het tijdschrift bevat in de eerste plaats een artikel van den Engelschen gezant J. Bryce te Washington, welke in zijn „reisindrukken" mededeelt, dat op grond van eigen aanschouwing hij tot de overtuiging kwam, dat de langzame voortgang der zending alleen toe te schrijven is aan den verlammenden invloed die uitgeoefend wordt door den onchristelijken wandel der blanke veroveraars, landverhuizers, enz. Missionsinspector J. Warneck beschrijft uit het voorbeeld van de zending onder de Battaks, hoe een zendingskerk van lieverlede geboren wordt. De zendeling onder de Mahomedanen Gairdner vergelijkt de levenskracht van het Christendom met die van het Mahomedanisme; de Japannees Dr. Harada, directeur van de Doschischa-hoogeschool, leidt ons naar Japan, een ander schrijver naar China, mej. A. de Selincourt geeft een overzicht van de zending onder de vrouwen in het Oosten, terwijl de directeur der Engelsche Society of Friends een blik geeft op den arbeid, die in de zendende kerk geschiedt door de opleiding tot zendeling. Het merkwaardigst is het artikel van Dr. John Mott, voorzitter van het Continuation Committee, waarin hij betoogt dat dit lichaam, in overeenstemming met de idealen die de Edinburgher conferentie nastreefde, tracht: 1. de geheele Christenheid tot bewustzijn van haar zendingsplicht tegenover de niet-Christelijke wereld te brengen, 2. het groote werk der wereldzending volgens de regelen der Staatsmanskunst te brengen tot bereiking van zijn doel, en 3. op de in Edinburgh aangevangen beweging tot cooperatie en vereeniging op zendingsgebied altijd nadruk te leggen. De periode van versplintering der krachten moet opbouden. Het beste middel om nader tot elkander te komen, is arbeidsgemeenschap.

Wij zullen ons verheugen, wanneer het daartoe komt, en mits men maar één klip ontzeilt, namelijk, dat de verschillen die de kerken als instituten verdeelen, niet als onwezenlijk beschouwd worden.

Het slot van het nummer wordt gevormd door een overzicht van de altijd rijker wordende Zendingslitteratuur van den tegenwoordigen tijd. Wij vinden daarin niet alleen een grondige bespreking van Duitsche en Engelsche geschriften over de Zending, maar ook van belangrijke artikelen in Zendingstijdschriften, benevens een korte systematisch samengestelde lijst der in 1911 verschenen geschriften over de Zending, welke 277 nummers bevat en geen aanspraak maakt op volledigheid.

Niemand die de Zending van den tegenwoordigen tijd tot een onderwerp zijner studie maken wil, kan dit tijdschrift missen.

Japan. Hoop en vrees inzake de Zending.

Volgens de officieele lijst van „Protestantsche missies" werken er in Japan 52 zendingsgenootschappen, maar hieronder zijn ook Mormonen en andere meer of minder gewenschte gemeenschappen begrepen. Men beweert dat in Japan ongeveer twaalfhonderd zendelingen arbeiden, wier groote meerderheid uit Amerika gezonden is, en waarvan de meesten zich in de groote steden vestigden. In China heeft de zending zich voornamelijk gewend totde armere standen; in Japan daarentegen heeft men getracht de hoogere klassen te bereiken, en dat is niet zonder succes geschied. De zendelingen in Japan wijden zich daarom ook aan het onderwijs.

De predikant Loomis van Yokohama, die aldaar voor het Amerikaansche Bijbelgenootschap werkt, verklaart, dat toen hij in 1872 in Japan kwam, hij bij openbare aankondiging overal op de hoeken van de straten zag, dat ieder Christen met den dood zou worden gestraft. Er waren toen slechts twaalf belijders van den Christus in het land. Nu schat hij het aantal geloovigen op 80,000, waarvan 7000 verleden jaar werden gewonnen. Twaalf leden van het Japansche parlement zijn Christenen, terwijl onderscheidene Christenen hooge ambten bekleeden. De heer Loomis meent, dat de tegenwoordige stand van zaken wel hoop geeft voor de toekomst.

Maar aan de andere zijde verluidt, dat aan het werk der zending in enkele deelen van het land veel afbreuk wordt gedaan, wijl de zendelingen doen aan de z.g. „Hoogere Critiek", terwijl van enkele op den voorgrond tredende arbeiders moet getuigd worden, dat zij gevoelens koesteren en uitspreken, die men niet voor rechtzinnig houden kan. Het is natuurlijk niet bevorderlijk voor den voortgang van het werk, wanneer de Japanneesen gaan bemerken, dat onder den naam van Christelijk, uiteenloopende leeringen worden verkondigd, leeringen die soms lijnrecht tegenover elkander staan. Zij kunnen geen anderen indruk ontvangen, dan dat de eene zendeling afbreekt, wat de ander opbouwt.

Daarbij komt, dat er in regeeringskringen zich een strooming openbaart welke het Christendom beslist vijandig gezind is. Het anarchisme openbaart zich ook in Japan, en dit wordt toegeschreven aan den invloed van het Christendom. De regeering werd er daarom op bedacht, om een religieusen geest onder het opkomend geslacht aan te kweeken. Schoolkinderen worden nu in de heiligdommen der onderscheidene plaatsen gebracht om hen te brengen tot de vereering der voorouders, en het schijnt dat het animisme weder gaat herleven. Tot hiertoe had de regeering de ongodisterij vrij spel gelaten, nu gaat zij het vereeren van voorouders bevorderen, in de gedachte op die manier het gezag te sterken. En wanneer daartegenover staat, dat de zendelingen niet één lijn trekken, dan is het te verstaan dat zij die het goede voor Japan zoeken, met zorg voor de toekomst vervuld zijn.

Nog is er een factor, die in Japan als in zoo menig ander land belemmerend werkt. Het is het feit, dat zoo menig naam-Christen zich in Japan vestigt. De predikant Findlay die van uit Schotland een reis naar Japan maakt, schreef dezer dagen: „In Jokohama evenals in Kobe en andere havens in het Oosten bestaat een Uniekerk, die door een Amerikaansch Comité gesteund wordt. Deze kerken zijn ten bate van de Engelsch sprekende menschen die in Japan verblijf houden; zij waren menigeen tot zegen. Maar jammer genoeg bezoeken de meeste Engelschen die in die steden wonen, de kerk niet, zij gebruiken den Zondag voor spel en vermaak. Hetgeen men hoort van het leven en sterven van jongelieden, die uit het vaderland naar het Oosten komen om daar een plaats in te nemen, is onuitsprekelijk treurig." Doch hierover heeft men niet alleen in Japan te klagen. Het onchristelijk gedrag van vele Europeanen, die de Heidenen voor Christenen houden, is een van de grootste struikelblokken voor de Zending.

Gemengd Nieuws.

Billards in Jongelingsvereenigingen! In Engeland is de quaestie aan de orde, of men in Jongelingsvereenigingen ook gelegenheid zal geven tot billarten. Er wordt voor en tegen gepleit. De quaestie is urgent geworden, omdat men voor de vraag staat, of men in het reusachtige gebouw dat te Londen voor de Y. M. C. A. gebouwd wordt, al dan niet billarten plaatsen zal. Een inzender in *The Christian* deelt mede, dat, toen in het gebouw van de Chr. Jongelingsvereeniging in zijn stad vier jaar geleden billarten geplaatst werden, de geestelijke arbeid der vereeniging daaronder zeer geleden heeft. Zij, die de invoering der nieuwigheid afkeurden, zijn van de vereeniging vervreemd geworden. De Bijbel-klassen, die vroeger door vijftig à zestig jongelieden werden gevolgd, zijn nu gedaald tot vijf à zes. Het comité van de centrale vereeniging besloot twee jaar geleden, na de mak van alle kanten bezien te hebben, dat billardkamers in een gebouw voor een Chr. Jongelingsvereeniging niet pasten. Wij hopen dat dit besluit zal gehandhaafd worden.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

HET GOEDE DEEL.

VIII.

TE PRAAG.

In het late najaar van het jaar 1619 kon men op den grooten weg die van de Waldsnaab naar het Bohemerwoud voerde, twee welgewapende ruiters zien, die in oostelijke richting gingen.

De een van deze was Jonker Otto van Rothenfels, de andere zijn bediende.

Beiden waren op weg naar de hoofdstad van Boheme. Want Boders vermoedens waren uitgekomen. De reis naar Praag was reeds door 't hof gedaan. Otto echter had juist in dien tijd verlof om een paar weken in het onderlijke huis door te brengen. Met vreugd had hij daarvan gebruik gemaakt, en begaf zich nu ook naar het koninklijke verblijf.

't Was hem nog altoos eenigszins moeilijk zich de beteekenis dier laatste woorden recht voor te stellen. Zijn meester tot nu toe keurvorst was thans koning Frederik van Bohemen, en heerschte over een gebied tweemaal grooter dan vroeger. Zoo scheen dan alles gelukt, veier vrees beschaamd, en de Protestantsche zaak in Bohemen gered. Geen wonder dat Otto zich goedsmoeds voelde, hij die zich in de gunst van zijn meester zoo zeer mocht verheugen. Was hem het hofleven niet altijd aangenaam geweest, thans, nu zooveel anders en nieuw was geworden verlangde hij er in terug te keeren. Wie weet wat schoone toekomst hem wachtte, te meer daar zijn vader bevriend was met graaf Thurn, het nu weer machtig hoofd der Protestantsche partij. Alle vroegere bezorgdheid scheen thans verdwenen.

Dat was trouwens in een jongmensch met nog weinig ervaring zeer begrijpelijk. Want er waren wonderlijke dingen gebeurd, die niemand had kunnen vermoeden.

Toen de Bohemers toonden, dat zij zich maar niet alles lieten welgevallen, was de oude keizer Matthias verschrikt en zeer geneigd met hen te onderhandelen. Doch hij stierf en zijn opvolger Ferdinand van Stiermarken, had geheel andere plannen en besloot de opstandelingen te straffen, de Protestantsche ketterij uit te roeien, en tot elken prijs keizer Matthias ook als koning van Bohemen op te volgen.

Begrijpelijkerwijs was men in dit laatste land van dit alles weinig gediend. Een gewapende macht kwam op de been, en deze rukte onder bevel van graaf Thurn naar Weenen op, waar Keizer Ferdinand zich bevond. De troepen rukten de hoofdstand binnen en beschoten het keizerlijk paleis. Ferdinand verkeerde in groot gevaar en een zijner rijksgrooten riet hem zelfs dringend aan, zich uit den nood te redden door aan de eischen der Bohemers toe te geven. Doch Ferdinand weigerde beslist. Een oogenblik later daagden vijfhonderd ruiters onder bevel van generaal Dampierre tot ontzet van den keizer op. De Bohemers trokken nu af, doch Ferdinand was vaster dan ooit besloten al hun tegenstand te breken, en het Pausdom te doen zegevieren.